

TOMASZ NIEBORAK

REALIZACJA ZALECEŃ KOMITETU BAZYLEJSKIEGO DS. NADZORU BANKOWEGO DOTYCZĄCYCH PROCESU POWSTAWANIA I FUNKCJONOWANIA BANKU W POLSKIM PRAWIE BANKOWYM

1. WPROWADZENIE

W czasach nam współczesnych dokonują się liczne zmiany, związane z funkcjonowaniem światowej gospodarki. Ten proces transformacji nazywany jest powszechnie procesem *globalizacji*. Dla gospodarki, a w szczególności dla rynków finansowych zanikają granice pomiędzy państwami. Cała gospodarka światowa przypomina dziś swego rodzaju system naczyń połączonych. Proces konsolidacji i współpracy nie ominął także rynku bankowego. Banki przekształcają się w wielkie korporacje finansowe, które niejednokrotnie dysponują środkami pieniężnymi przekraczającymi dochody poszczególnych państw. Proces ten stanowi wyzwanie dla organów nadzoru bankowego państw świata. Dlatego konieczna stała się integracja, a raczej konsolidacja działań, podejmowanych w zakresie nadzoru bankowego. Jednym z przykładów takich działań było powołanie w latach siedemdziesiątych instytucji noszącej dziś nazwę Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego (*Basle Committee on Banking Supervision*).

Niniejszy artykuł ma na celu prezentację tej organizacji, a przede wszystkim przybliżenie czytelnikowi jednego z jej podstawowych dokumentów, pt. *Podstawowe zasady efektywnego nadzoru bankowego*, a także dokonanie krótkiej analizy polskiego prawa bankowego, rozpatrywanego przez pryzmat powyższego dokumentu. Jest on bowiem uważany za konstytucję nadzoru bankowego, a państwa tworzące ustawodawstwo bankowe winny brać pod uwagę zalecenia sformułowane w tym dokumencie.

2. KOMITET BAZYLEJSKI DS. NADZORU BANKOWEGO I JEGO ZNACZENIE

Na lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte przypadł okres burzliwego rozwoju rynków kapitałowych. Poza wzrostem ekonomicznym występującym na światowych rynkach, pojawiły się także inne czynniki, które znacząco wpływać zaczęły na rozkwit sektora finansowego. Banki rozpoczęły wprowadzanie nowych produktów finansowych, które miały wychodzić naprzeciw wymaganiom klientów. Co więcej, celem działań instytucji bankowych stała się uniwersalizacja oferowanych przez nich usług, która

z jednej strony mogła w sposób znaczący powiększyć liczbę klientów, poszukujących wyszukanej oferty. Z drugiej jednak strony, działania takie powodowały, że zmieniał się rynek gospodarczy i co za tym idzie, coraz trudniej było przewidywać zmiany przyszłych zjawisk rynkowych. To prowadziło do wzrostu zagrożeń z tytułu różnych form ryzyka bankowego.

Niestety przewidywania ekonomistów potwierdzone zostały przez rynek, którego „niewidzialna ręka dotknęła” kilka instytucji finansowych. Nie było to bynajmniej dotknięcie przyjemne, ponieważ niesło ze sobą ich upadek.

W 1974 roku upadek banku Herstadt w Republice Federalnej Niemiec wywołał kryzys międzynarodowych rynków bankowych. Niezbędne stało się podjęcie inicjatywy mającej na celu utworzenie organizacji, która w skali międzynarodowej czuwałaby nad działaniem banków, tworzyła regulacje prawne i koordynowała działania nadzorów bankowych różnych państw.

W wyniku inicjatywy dziesięciu najbardziej uprzemysłowionych państw świata (tzw. Grupy G-10)¹, pod koniec 1974 roku doszło do powołania Komitetu ds. Przepisów Bankowych i Praktyk Nadzorczych (*Basle Committee on Banking Regulations and Supervisory Practises*), który od końca lat osiemdziesiątych przyjął nazwę Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego (dalej: Komitet Bazylejski)².

Celem Komitetu Bazylejskiego jest rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie doskonalenia regulacji prawnych normujących działanie nadzoru bankowego, usprawnienia i koordynowania czynności nadzorczych nad bankami działającymi w skali międzynarodowej. W tym celu Komitet Bazylejski prowadzi intensywną współpracę z państwami członkowskimi oraz z innymi państwami, a także z regionalnymi grupami nadzoru³.

W wyniku swych prac Komitet Bazylejski formułuje wnioski, które następnie przekazywane są zainteresowanym państwom. Wspomniane wnioski nie mają charakteru norm prawnie wiążących, a są jedynie zaleceniami, których realizacja zależy od woli organów nadzoru bankowego poszczególnych państw. Zadaniem Komitetu jest analiza sytuacji na rynkach finansowych na świecie, na podstawie której formułowane zostają pewne standardy nadzorcze i informacje dotyczące globalnej sytuacji praktyki nadzorczej⁴.

Tak więc Komitet Bazylejski określić należy jako ciało doradcze, a nie ustawodawcze. Co więcej, podkreślić należy, iż nie jest on żadnym oficjalnym ponadnarodowym organem w dziedzinie nadzoru bankowego. Mimo tego zaakcentować należy jego wielki autorytet, jakim darzą go przedstawiciele organów nadzoru bankowego na całym świecie. Niejednokrotnie opracowywane przez niego normy i rozwiązania, importowane są bezpo-

¹ Do Grupy G-10 należało początkowo dziesięć, a aktualnie dwanaście państw, tj. RFN, Belgia, Kanada, USA, Francja, Włochy, Japonia, Luksemburg, Holandia, Wielka Brytania, Szwajcaria i Szwecja.

² M. Zaleska, *Konstytucja nadzoru bankowego według Komitetu Bazylejskiego*, „Bank i Kredyt” 1998, nr 10.

³ Polska należy do Grupy Nadzorców Bankowych z Europy Środkowej i Wschodniej; Inne grupy regionalne wymienione zostały w *Podstawowych zasadach efektywnego nadzoru bankowego*, Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego, Bazylea, wrzesień 1997 r., tłumaczenie Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, dostępne w Internecie pod adresem <http://www.nbp.pl>.

⁴ M. Zaleska, *Konstytucja nadzoru bankowego według Komitetu Bazylejskiego*, „Bank i Kredyt” 1998, nr 10.

średnio do ustawodawstwa innych państw⁵. Ważną rolę odgrywa tutaj fakt, iż państwa tworzące Komitet Bazylejski nie strzegą do niego dostępu przed innymi. Co więcej, zachęcają inne państwa do ścisłej współpracy w opracowywaniu nowych zaleceń i rozwiązań.

Jak wynika z powyższego, Komitet Bazylejski jako inicjatywa najbogatszych państw świata, powstał z myślą o globalnym systemie bankowym. Oczywiście nie można jego obarczać za skutki kryzysów w sektorach bankowych poszczególnych państw. Komitet powstał bowiem, aby służyć radą i pomocą państwom, które takiej pomocy potrzebują. Wspieranie działań na rzecz stworzenia efektywnego nadzoru bankowego ma raczej charakter prewencyjny i zależy w znacznej mierze od dobrej woli państw, które wprowadzając zalecenia Komitetu Bazylejskiego w życie, zabezpieczają własne systemy bankowe przed możliwymi kryzysami.

Co więcej, jego wysiłki zmierzają do utworzenia efektywnego i globalnego systemu nadzoru, sprawowanego nie tylko nad samymi bankami, ale także i nad instytucjami finansowymi, które podejmują liczne działania na płaszczyznach niedostępnych nadzorowi bankowemu, tj. ubezpieczeń, rynków giełdowych, funduszy kapitałowych etc. Wszystkie te instrumenty łączy jedno, a mianowicie pieniądź, a dokładniej olbrzymie sumy pieniądza transferowane przez korporacje finansowe z państwa do państwa. Takie działania budzą niepokój, gdyż łatwo sobie wyobrazić co by się stało, gdyby przypadkiem taka korporacja zbankrutowała. Współcześnie, moim zdaniem, to nie kryzysy polityczne i walki zbrojne stanowią realne niebezpieczeństwo dla spokoju na naszej planecie. O wiele większe niebezpieczeństwo związane jest z zawirowaniami ekonomicznymi, których konsekwencją mogą być niepokoje społeczne. Dlatego tak ważna jest prewencja i stałe monitorowanie sytuacji ekonomicznej, a z pewnością dużą zasługę ma tutaj Komitet Bazylejski.

3. PODSTAWOWE ZASADY EFEKTYWNEGO NADZORU KOMITETU BAZYLEJSKEIGO DS. NADZORU BANKOWEGO

Jednym z najważniejszych dokumentów opracowanych przez Komitet Bazylejski były *Podstawowe zasady efektywnego nadzoru bankowego* (dalej: *Podstawowe zasady*) – zwane także *Konstytucją Nadzoru Bankowego*, wydane we wrześniu 1997 roku. Dwadzieścia pięć zasad stanowiło nowy rozdział w harmonizacji systemów regulacji finansowej i nadzoru bankowego na świecie. Są one przykładem realizacji idei międzynarodowego nadzoru bankowego, który oparty będzie na stabilnych fundamentach prawnych. Tworzone one będą w oparciu o wspomniane wyżej zasady. Należy podkreślić, iż zasady zostały pozytywnie przyjęte przez szefów nadzorów bankowych większości krajów świata. Zostały one zaprezentowane na dorocznym

⁵ L. Góral, *Rola i zadania Komitetu ds. Przepisów Bankowych i Procedur Nadzorczych w dziedzinie tworzenia reguł zarządzania ryzykiem bankowym*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1998, nr 6, s. 16; warto zajrzeć także do artykułu P. Hahna, *Ocena ryzyka stopy procentowej w bankach komercyjnych i nadzór nad nim w propozycjach Komitetu Bazylejskiego oraz Rezerwy Federalnej USA*, „Bank i Kredyt” 1995, nr 4.

spotkaniu Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego w Hong Kongu we wrześniu 1997 roku, gdzie zyskały poparcie ministrów finansów oraz szefów banków centralnych z ponad 100 krajów świata⁶.

Podstawowe zasady są wynikiem wieloletniej pracy Komitetu Bazylejskiego, przy której wykorzystywano kontakty z nadzorcami bankowymi wielu państw. Ich uwagi i spostrzeżenia analizowane były przez ekspertów organizacji, a ich rezultatem było opracowanie wyżej wspomnianych zasad. Mają one służyć jako punkt odniesienia dla nadzoru i innych władz publicznych z nim związanych we wszystkich krajach na świecie. Osiągnięcie przez poszczególne kraje zgodności z *Podstawowymi zasadami*, pozwoli im na poprawę stabilności finansowej ich gospodarki. Wymuszają one także zmiany w istniejącym ustawodawstwie, co z pewnością przyczyni się do wzmocnienia bezpieczeństwa oszczędności zdeponowanych w bankach. Polski nadzór bankowy także aktywnie uczestniczył w opracowywaniu *Podstawowych zasad*.

Warto więc przyjrzeć się bliżej polskiemu ustawodawstwu bankowemu, przyjmując za wyznacznik zalecenia sformułowane przez Komitet Bazylejski w jego dokumencie. W tym celu wymienione zostaną poniżej podstawowe zagadnienia, których dotyczą *Podstawowe zasady*, a w dalszej części artykułu dokonana zostanie krótka analiza zasad od I do XV, dokonana w oparciu o doświadczenia polskiego ustawodawcy i stanowionych przez niego regulacji prawnych dotyczących nadzoru.

Zasady obejmują swą treścią następujące problemy:

1. Warunki wstępne efektywnego nadzoru bankowego – Zasada I;
2. Licencjonowanie i strukturę własnościową banku – Zasady od II do V;
3. Regulacje dotyczące adekwatności kapitałowej banku i wymogów ostrożnościowych – Zasady od VI do XV;
4. Metody ciągłego nadzoru bankowego – Zasady od XVI do XX;
5. Konieczność udzielania przez bank informacji związanych z jego funkcjonowaniem i finansami – Zasada XXI;
6. Formalne uprawnienia nadzorców do przeprowadzania czynności nadzorczych – Zasada XXII;
7. Bankowość transgraniczną – Zasady od XXIII do XV.

Należy w tym miejscu podkreślić fakt, iż w odpowiedzi na potrzeby światowych systemów nadzoru bankowego, Komitet Bazylejski w październiku 1999 roku opracował nowy dokument, pt. *Metodologia Podstawowych zasad efektywnego nadzoru bankowego (Core Principles Methodology, No. 61)*⁷, będący niczym innym jak uszczegółowieniem *Podstawowych zasad* z roku 1997. Obydwa dokumenty są doskonałym narzędziem dla specjalistów, zajmujących się problematyką nadzoru bankowego, gdyż wyznaczają one kierunki zmian, w jakich zmierzać powinny zabiegi legislacyjne, związane z prawem bankowym.

⁶ Wprowadzenie do polskiego wydania *Podstawowych zasad efektywnego nadzoru bankowego*, Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego, Bazylea, wrzesień 1997, tłumaczenie Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, dostępne w Internecie pod adresem <http://www.nbp.pl>.

⁷ Tłumaczenie dokumentu dostępne jest na stronie internetowej Narodowego Banku Polskiego, tj. <http://www.nbp.pl>.

Obecnie także polski nadzór bankowy prowadzi prace⁸ mające na celu przyjęcie przez polskiego ustawodawcę rozwiązań, proponowanych przez Komitet Bazylejski, z którym zresztą polski nadzór bankowy ściśle współpracuje. Warto byłoby jednak rozważyć dotychczasowe osiągnięcia ustawodawcze, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego prawa bankowego i realizacji w nim zaleceń zawartych w *Podstawowych zasadach* Komitetu Bazylejskiego.

Zaznaczyć należy, że zasady mogą być interpretowane na wiele sposobów, a różnorodność interpretacji prowadzi do rozbieżnych ocen. Co więcej, dokładna interpretacja rozwiązań dotyczących nadzoru bankowego ograniczona jest przez ramy niniejszego artykułu. Tym samym ograniczę się w mojej pracy do znalezienia odpowiedzi na pytanie: Czy w przepisach polskiego prawa bankowego znajdujemy rozwiązania zawarte w *Podstawowych zasadach*?

W pierwszej części artykułu przybliżone zostaną zagadnienia związane z powstaniem banku, jego nazwą, funkcjonowaniem nadzoru wewnątrz banku oraz ryzykiem, przed jakim staje bank prowadząc swą działalność. Następnie zaprezentowana zostanie problematyka dotycząca metod ciągłego nadzoru, egzekwowania jego zaleceń, a także współpracy międzynarodowej w zakresie nadzoru bankowego.

4. NADZÓR BANKOWY JAKO INSTYTUCJA PRAWNA

W poszczególnych państwach spotkać się można z odmiennym pojmowaniem i definiowaniem nadzoru bankowego. Jednak w ciągu ostatnich lat podejmowane są kroki, mające na celu stworzenie rozwiązań prawnych, które pozwoliłyby na ujednoczenie systemów nadzoru nad instytucjami bankowymi. Ma to miejsce szczególnie w zakresie działań podejmowanych przez Unię Europejską i Komitet Bazylejski.

W zakresie działań podejmowanych przez Unię Europejską ważnym krokiem było stworzenie jednolitego pojęcia instytucji kredytowej⁹, nad której działalnością sprawowany jest nadzór bankowy. Na bazie tego pojęcia stworzone zostały regulacje prawne spełniające wymagania nadzoru, które postulowane są przez zwolenników tradycyjnego jego rozumienia, tzn. określono kompetencje organów nadzorujących i nadzorowanych (instytucje kredytowe). Wyznaczono także organizację i tryb działania podmiotów sprawujących nadzór oraz cele, jakim mają one służyć. Jednak zarówno Unia Europejska¹⁰, jak i Komitet Bazylejski nie określiły w sposób dokładny organu, któremu powierzony zostanie nadzór nad bankami, oraz w jaki sposób będzie on wykonywany przez dany podmiot¹¹.

⁸ O zmianach dotyczących regulacji ostrożnościowych przeczytamy w artykule M. Zaleskiej, *Zmiany w zakresie zewnętrznych regulacji ostrożnościowych – pożądany element reformy polskiego sektora bankowego*, „Bank i Kredyt” 1998, nr 5.

⁹ A. Ząbkowicz, *Nadzór bankowy w gospodarce rynkowej*, „Bank i Kredyt” 1990, nr 10.

¹⁰ Problematyka rozwiązań prawnych, dotyczących prawa bankowego przedstawiona została w pracy J. K. Solarza, D. Daniluka i J. Zombirt, *Integracja europejska a krajowe banki komercyjne*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 1999.

¹¹ C. Kosikowski, *Prawo publiczne gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 313.

Przykładem niech będzie *pierwsza zasada* Komitetu Bazylejskiego dotycząca warunków efektywnego nadzoru bankowego, a która brzmi: „Efektywny system nadzoru bankowego ma wyraźny zakres obowiązków i celów w stosunku do każdej **agencji zajmującej się nadzorem nad bankami**. Każda taka agencja powinna posiadać **niezależność** operacyjną oraz adekwatne **środki**. **Odpowiednie ramy prawne** dla nadzoru bankowego są również niezbędne, w tym przepisy dotyczące licencjonowania instytucji bankowych i ich ciągłego nadzorowania; niezbędne są też **uprawnienia** pozwalające na kontrolę przestrzegania prawa, a także spraw związanych z bezpieczeństwem i solidnym charakterem działalności; oraz **ochrona prawna nadzorców**. Należy również wprowadzić rozwiązania odnośnie wymiany informacji między nadzorcami oraz ochrony poufności charakteru takich informacji”¹².

Jak wynika z powyższego, Komitet nie określił w sposób wyraźny organu nadzoru, odpowiedzialnego za jego wykonywanie. W tekście dokumentu znajdujemy słowo „agencja” będące pojęciem szerokim, a którego cechy może wypełniać dowolny organ, któremu prawo nadzoru przyznane zostanie przez państwo. Nie ulega wątpliwości, iż to państwo posiada monopol ma interwencje nadzorcze, ingerujące w sprawy podmiotów działających w jego granicach. I to od decyzji państwa zależeć będzie, jaki charakter prawny przyjmie agencja sprawująca nadzór. Ważne jest jednak, aby posiadała ona odpowiednie środki i niezależność operacyjną. Co więcej, jej prawa i obowiązki powinny zostać określone w „...odpowiednich ramach prawnych”.

Stwierdzić należy, iż rozwiązania polskiego prawa bankowego w zakresie nadzoru bankowego spełniają wymogi stawiane tej instytucji prawnej zarówno przez doktrynę, jak i instytucje międzynarodowe. Polski ustawodawca powołał odpowiednie organy (Komisję Nadzoru Bankowego oraz Główny Inspektorat Nadzoru Bankowego – jako komórkę organizacyjną NBP), których kompetencje i zadania wyznaczone są przepisami prawa. Co więcej, rozwiązania te wychodzą naprzeciw nowym trendom, które skłaniają się ku „uelastycznieniu” funkcjonowania nadzoru bankowego. Nadzór powinien wykonywać swoje czynności w taki sposób, aby nie blokować inicjatyw banków do wprowadzania nowych instrumentów finansowych.

5. BANK, JEGO POWSTANIE, PROCES LICENCJONOWANIA ORAZ ZATWIERDZANIE ZMIAN STRUKTURY

Używanie nazwy „bank” i jego zaplecze techniczno-personalne

Podstawowym elementem każdego systemu bankowego jest instytucja finansowa, powszechnie nazywana „bankiem”. Ważne jest, aby nazwa „bank” była wykorzystywana w sposób właściwy. Banki są bowiem instytucjami zaufania publicznego, którym ludność powierza swoje oszczędności. To z kolei stwarza niebezpieczeństwo powstawania pseudobanków, których głównym celem będzie defraudacja oszczędności w nich zdeponowanych.

¹² Zaznaczenia – T.N.

Zwrócił na to uwagę także Komitet Bazylejski, umieszczając w *Podstawowych zasadach*, w *zasadzie drugiej*, warunki używania nazwy „bank”. Zalecenia te mają na celu wspomaganie procesu tworzenia silnego i przejrzystego systemu bankowego, w którym nadzorca będzie posiadał wiedzę na temat dokładnej ilości nadzorowanych podmiotów, a których zakres działalności wyznaczony zostanie przez wydaną im licencję.

Także polski ustawodawca w polskiej ustawie prawo bankowe¹³ wyznaczył w art. 3 te same ustawy przejrzyste kryteria do używania nazwy „bank” oraz zawarł w art. 2 definicję banku, która brzmi następująco, cyt.:

„**Art. 2.** Bank jest osobą prawną utworzoną zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym”.

Przepis ten zawiera legalną definicję banku, zgodną także z ustawodawstwem Unii Europejskiej¹⁴.

Bank to odrębna osoba prawna, tworzona na podstawie ustaw, takich jak: Prawo bankowe, Kodeks handlowy i Prawo spółdzielcze¹⁵. Odmienność zadań, do jakich powoływany zostaje bank, powoduje, iż posiada on swego rodzaju monopol na używanie nazwy „bank”, którego warunki określone zostały w art. 3 polskiego prawa bankowego. Została ona zarezerwowana dla osób prawnych, posiadających uprawnienia do wykonywania czynności bankowych, których zakres, także określony został w ustawie¹⁶. Tym samym wypełnione zostały zalecenia z *drugiej zasady bazylejskiej*, choć należy postulować w przyszłości doprecyzowanie rozumienia pojęcia banku w ustawie, w taki sposób, aby precyzyjnie wskazane zostały jego cechy jako instytucji kredytowej czy finansowej.

Na całym świecie tworzenie banków jest reglamentowane przez państwo. Specyfika ich działalności jest bowiem taka, że bank nie może być utworzony bez odpowiednio wysokiego kapitału, odpowiedniej kadry zarządzającej oraz innych warunków, które zapewnią jemu właściwe i bezpieczne funkcjonowanie¹⁷. Licencjonowanie działalności bankowej umożliwia identyfikację grup, które wchodzi do systemu finansowego danego państwa. Władza nadzorcza, zgodnie z *trzecią zasadą bazylejską* musi gwarantować, iż nowo tworzone organizacje bankowe posiadać będą odpowiednich akcjonariuszy, adekwatną siłę finansową, strukturę prawną zgodną ze strukturą działalności oraz że kierowane one będą przez rzetelnych i doświadczonych specjalistów posiadających wiedzę z zakresu bankowości.

Ważne jest także, aby kryteria oceny były stabilne, to znaczy były takie same na etapie tworzenia banku jak i dalszego jego funkcjonowania. Nie spełnianie ich prowadzić powinno bądź to do odmowy udzielenia licencji,

¹³ Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 97.140.939).

¹⁴ Między innymi z Pierwszą Dyrektywą Bankową UE z 12 grudnia 1977 roku (77/780/EWG).

¹⁵ *Prawo bankowe – komentarz*, praca zbiorowa pod red. W. Góralczyka jr., Biblioteka Bankowca, Warszawa 1999, s. 14 - 15; patrz także T. Narożny, *Prawo bankowe*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Poznań 1998, s. 26 - 28.

¹⁶ Za prowadzenie działalności bankowej bez zezwolenia przewidziana została w art. 170 - 171 prawa bankowego odpowiedzialność karna i cywilna.

¹⁷ C. Kosikowski, *Prawo publiczne gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 111.

bądź to do jej odebrania, w przypadku gdy bank już funkcjonuje. Co ważne, przejrzystość kryteriów przyczynia się także do ograniczania nacisków politycznych, zmierzających do przyznawania licencji „wybranim podmiotom”. Celem takich warunków jest stworzenie efektywnego i opartego na silnych fundamentach systemu bankowego, cieszącego się zaufaniem publicznym. Dlatego nadzór bankowy w procesie przyznawania licencji powinien oceniać następujące kryteria:

- a) strukturę własnościową,
- b) plan działalności banku, system kontroli oraz organizację wewnętrzną banku,
- c) przeprowadzać tzw. *fit and proper test*, tj. test przydatności i adekwatności rady nadzorczej i zarządu banku,
- d) oceniać założenia finansowe banku,
- e) i na koniec zwrócić uwagę na zgodę nadzorcy kraju macierzystego, gdy proponowanym właścicielem ma zostać bank zagraniczny.

Wymogi dotyczące tworzenia banku podzielić możemy na: *materialne i formalne*¹⁸. Tym pierwszym ustawodawca polski poświęcił znaczną część rozdziału drugiego prawa bankowego, w którym na szczególną uwagę zasługuje art. 30. Procedura w nim określona ma na celu weryfikację przez nadzór bankowy założycieli banku, jakości kapitału, a także sprawdzenie osób mających kierować bankiem. Tym samym realizowana jest jedna z podstawowych zasad nadzoru, związanych z licencjonowaniem działalności bankowej. Wymagania stawiane kadrze kierowniczej banku określone zostały także w art. 22 prawa bankowego, poświęconego bankom w formie spółek akcyjnych. Muszą to być osoby nie karane, z życiorysem zawodowym gwarantującym znajomość zagadnień bankowości oraz z odpowiednim wykształceniem wyższym.

Do pozostałych elementów, które winny być poddane kontroli polskiego nadzoru bankowego, w procesie tworzenia banku, należą: wyposażenie banku w fundusze własne, ocena kapitału założycielskiego, jego pochodzenie, sposób wniesienia tego kapitału, plan działalności banku i wreszcie wyposażenie techniczne banku.

Tak więc *zasady bazylejskie: druga i trzecia*, dotyczą tworzenia banku, jego nazwy oraz wyposażania jego w odpowiednie zaplecze techniczno-personalne. Proces powstawania banku jest w polskim prawie bankowym mocno sformalizowany. Nie jest to bynajmniej cecha negatywna, bowiem ma ona zapobiec powstawaniu instytucji finansowych, które w przyszłości nie sprostają wymogom rynku i narażą swoich deponentów na straty, co z kolei mogłoby się przyczynić do zachwiania polskiego sektora finansowego. Uważam, iż dobrze się stało, że cały proces powstawania banku ustawodawca polski podzielił na trzy etapy, tj.:

- 1) uzyskanie zezwolenia odpowiedniego organu na utworzenie banku krajowego oraz przedstawicielstwa (oddziału) banku zagranicznego,
- 2) zorganizowanie banku i jego zarejestrowanie,
- 3) i wreszcie uzyskanie przez niego zezwolenia na rozpoczęcie działalności.

¹⁸ C. Kosikowski, *Prawo publiczne gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 112.

W pełni zgadzam się z poglądem, prezentowanym przez Cezarego Kosikowskiego¹⁹, iż prawo polskie w sposób niejednoznaczny formułuje warunki, jakie stawiane są przed osobami zasiadającymi w zarządach banków.

I tak na przykład wymagane jest umieszczenie we wniosku o wydanie zezwolenia odpowiednich danych dotyczących osób tworzących zarząd, jednak w całej ustawie Prawo bankowe nie znajdziemy przepisu, określającego te dane. Podobnie enigmatycznie uregulowane zostały wymagania dotyczące założycieli banku, którymi w zasadzie ustawodawca w ogóle się nie interesuje. Tak więc co się stanie, gdy kapitał założycielski pochodzić będzie od osoby prowadzącej „podejrzane interesy”?

Inwestycje banku

Przejdźmy teraz do uregulowań związanych z funkcjonującym już bankiem, a dokładniej do inwestycji z nim związanych. Prócz licencjonowania powstawania banków, nadzór bankowy powinien mieć szeroki pogląd na dalsze funkcjonowanie banku, w szczególności na to, do kogo należą jego akcje. Ich posiadanie, to najlepszy sposób na wpływanie i kształtowanie decyzji banku. Dlatego państwo (nadzór bankowy) posiadać musi, zgodnie z *czwartą zasadą bazylejską*, prawo do rozpatrywania i odrzucania propozycji odnośnie przenoszenia znacznej części własności czy udziałów dających kontrolę w istniejących bankach stronom trzecim. Przepis art. 25 polskiego prawa bankowego, realizuje tę zasadę. Ma on na celu ochronę bezpieczeństwa obrotu bankowego poprzez wprowadzenie kontroli administracyjnej znaczących transakcji dotyczących akcjonariatu banku²⁰. Komisja Nadzoru Bankowego uzyskała prawo do wydawania zezwoleń na legalne przeprowadzenie transakcji nabycia lub objęcia akcji banku. Brak takiego zezwolenia prowadzić będzie do nieważności czynności dokonanej bez tegoż zezwolenia. Granica procentowa posiadanych, wyemitowanych akcji banku, zalecana przez Komitet Bazylejski waha się pomiędzy pięcioma a dziesięcioma procentami. Polski ustawodawca przyjął pięcioprocentowy próg, jako ten który rodzi na nabywcy akcji obowiązek informacyjny.

Nie bez znaczenia pozostają także nabytki i poważne inwestycje banku. Nie ulega wątpliwości, iż idą za nimi środki pieniężne zdeponowane w banku przez jego klientów. Tym samym ważne jest, aby nadzór bankowy miał prawo do oceny bezpieczeństwa transakcji opiewających na większe sumy pieniężne. Nadzór bankowy powinien definiować, czy bank posiada odpowiednie środki finansowe i organizacyjne niezbędne do przeprowadzenia kontraktu, a także czy prawo i regulacje bankowe umożliwiają jego dokonanie. Wiąże się to z określaniem punktów marginalnych, po których przekroczeniu zachodzi obawa powstania zagrożenia bezpieczeństwa dla stabilności banku. W art. 71 prawa bankowego zawarte zostały limity

¹⁹ C. Kosikowski, *Prawo publiczne gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 117 - 118.

²⁰ *Prawo bankowe – komentarz*, praca zbiorowa pod red. W. Góralczyka jr., Biblioteka Bankowca, Warszawa 1999, s. 89.

ograniczające możliwość inwestowania (a w zasadzie kredytowania) poszczególnych podmiotów, niejednokrotnie kapitałowo ze sobą powiązanych²¹.

Ryzyko bankowe

Ryzyko towarzyszy każdemu przejawowi dowolnej działalności. Bazuje ono na niepewności i fakcie, iż niemożliwe jest przewidywanie wszystkich następstw podejmowanych czynności. Ze względu na charakter działalności bankowej, zarządzanie ryzykiem przez banki jest nieodzownym wymogiem ich działalności. Niezaprzeczalny jest fakt, iż ryzyko wiąże się z funkcjonowaniem banków, gdyż trudno jest przewidzieć wszystkie konsekwencje transakcji przeprowadzanych na wolnym rynku. Mimo tych okoliczności nadzór bankowy, a przede wszystkim banki, mają możliwość podejmowania czynności, które umożliwią im pomiar ryzyka i ocenę prawdopodobieństwa jego wystąpienia.

Komitet Bazylejski przywiązuje dużą wagę do rozpoznawania, monitorowania i kontrolowania ryzyka w bankowości. Zwraca on uwagę na uprawnienia nadzoru bankowego do opracowywania i wykorzystywania regulacji i wymogów ostrożnościowych²² do kontrolowania ryzyka. Bowiem najlepszym „lekarstwem na ryzyko” jest zapobieganie jemu. Ważne jest kontrolowanie zagrożeń związanych przede wszystkim z adekwatnością kapitału, rezerwami z tytułu kredytów nieregularnych, koncentracją aktywów, płynnością oraz zarządzaniem ryzykiem²³. Tym zagadnieniom poświęcone zostały *zasady, od szóstej do trzynastej Podstawowych zasad*²⁴.

W całej ustawie Prawo bankowe znaleźć możemy wiele przepisów, będącymi swego rodzaju „zapora” przed czynnościami, stanowiącymi potencjalne zagrożenie dla banku, a co za tym idzie i dla polskiego sektora bankowego. Należą do nich między innymi regulacje dotyczące dopuszczalnej koncentracji kredytów (art. 71), które zawierają ograniczenia relacjonujące dopuszczalną wysokość zaangażowania finansowego banku wobec klienta do wysokości posiadanego przez bank kapitału²⁵. Z innych uregulowań warto w tym miejscu przytoczyć art. 79 prawa bankowego, traktujący o niedopuszczaniu do uprzywilejowania tzw. kredytów własnych.

²¹ Regulacje te są zresztą zgodne z Dyrektywą Rady Europejskiej nr 92/121/EWG z 21 grudnia 1992 r. w sprawie nadzoru i kontroli ryzyka kredytowego instytucji kredytowych.

²² Warto w tym miejscu zapoznać się z artykułem E. Śleszyńskiej-Charewicz i D. Lewandowskiego, *Nadzorcze normy ostrożnego działania banków*, „Bank i Kredyt” 1996, nr 6, s. 67 - 80.

²³ Rodzaje ryzyka opisane zostały przez C. Kosikowskiego w książce, pt. *Prawo publiczne gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 181 - 189; poza tym wyczerpującą wiedzę na temat zagadnień ryzyka, znajdziemy w książce S. Berezy, *Zarządzanie ryzykiem bankowym*, wydanej nakładem Związku Banków Polskich, Warszawa 1992.

²⁴ L. Góral, *Rola i zadania Komitetu ds. Przepisów Bankowych i Procedur Nadzorczych w dziedzinie tworzenia reguł zarządzania ryzykiem bankowym*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1998, nr 6, - artykuł traktuje o zadaniach Komitetu w sferze ustanawiania standardów, dotyczących zarządzania ryzykiem bankowym.

²⁵ Dokładniejsze omówienie tego problemu dokonane zostało w książce W. L. Jaworskiego, Z. Krzyżkiewicza, B. Kosińskiego, *Banki - rynek, operacje, polityka*, Poltext, Warszawa 1998, s. 260 - 269.

Adekwatność kapitałowa

Dużą wagę Komitet Bazylejski przywiązuje do problematyki adekwatności kapitałowej, czyli wszelkich uregulowań związanych z pozyskiwaniem i inwestowaniem sumy kapitału, adekwatnej do podejmowanego przez bank ryzyka. W czerwcu 1999 roku Komitet Bazylejski wydał dokument, pt. *Nowa metodologia adekwatności kapitałowej*, który ma na celu promowanie większej przejrzystości i efektywnej dyscypliny w zarządzaniu kapitałem banku. Ważne jest, aby informacje dotyczące struktury kapitału, jego narażenia na ryzyko, były przejrzyste zarówno dla nadzoru bankowego, jak i klientów banku. Wiarygodne i terminowe udzielanie tych informacji oraz sposób ich udzielania, zmniejszają ryzyko wystąpienia zawirowań, mogących stanowić zagrożenie dla finansów banku.

I tak art. 8 prawa bankowego stanowi, iż „Bank jest obowiązany do utrzymywania płynności płatniczej dostosowanej do rozmiarów i rodzaju prowadzonej działalności”.

Ustawodawca polski określił dolną granicę kapitału założycielskiego na nie niższą niż równowartość 5 mln EURO (art. 32 prawa bankowego).

Cały rozdział dziesiąty polskiego prawa bankowego poświęcony został zagadnieniom funduszy własnych banku, na które składają się fundusze podstawowe i fundusze uzupełniające, a także kwestiom gospodarki finansowej banków, która moim zdaniem ma duże znaczenie dla tworzenia kapitału banku. W art. 128 prawa bankowego określone zostały progi procentowe, do jakich bank obowiązany jest utrzymywać sumę funduszy własnych²⁶. Są one zresztą zgodne z propozycjami, wyrażonymi w komentarzu do *Podstawowych zasad*. Komisja Nadzoru Bankowego posiada odpowiednie narzędzia umożliwiające formułowanie przez nią wiążących norm płynności oraz innych norm dopuszczalnego ryzyka w działalności banków (art. 137 prawa bankowego).

W polskim prawie bankowym znalazły się także uregulowania dotyczące zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym standardy udzielania kredytów oraz procesu ich monitorowania (*siódma zasada bazylejska* i art. 69 - 79 prawa bankowego, dotyczące kredytów i pożyczek pieniężnych oraz zasad koncentracji wierzycelności), a także dokonywania zabezpieczeń na wypadek strat z tytułu kredytów (*ósma zasada bazylejska*).

Zarządzanie ryzykiem

Dużym wyzwaniem dla polskich banków jest wdrożenie procesu wszechstronnego zarządzania ryzykiem, w sensie jego pomiaru oraz monitorowa-

²⁶ Współczynnik wypłacalności jest to relacja pomiędzy kapitałem banku (funduszami własnymi), a jego aktywami bilansowymi, którym przyporządkowano pewne kategorie ryzyka (tzw. ryzyko wężone). Ustalona w ten sposób wartość nie może być niższa niż 8%. Współczynnik ten, od przewodniczącego komisji Komitetu Bazylejskiego, która zajmowała się tą problematyką nosi nazwę *Cooke'a*. Innymi słowy jest to ustalona proporcja pomiędzy wielkością kapitału banku, a skalą prowadzonej przez niego szeroko rozumianej działalności kredytowej – za S. Flejterskim i A. Szewczukiem, *Elementy bankowości i finansów publicznych*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Szczecin 1998, s. 106 - 107.

Warto zapoznać się także z komentarzem dotyczącym tych kwestii w *Prawo bankowe – komentarz*, praca zbiorowa pod red. W. Góralczyka jr., Biblioteka Bankowca, Warszawa 1999, s. 463 - 475 oraz w C. Kosikowski, *Prawo publiczne gospodarce*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 111 - 115.

nia i kontrolowania (*zasady bazylejskie: dziewiąta i dziesiąta*). W tym celu banki powinny dokonać znacznych nakładów w infrastrukturę informatyczną oraz dążyć do stworzenia kadry specjalistów w tym zakresie, którzy na bieżąco prowadziliby monitoring procesów ekonomicznych, związanych z bankiem i ryzykiem jego funkcjonowania. Zarządzanie ryzykiem, to także zapobieganie nadużyciom wynikającym z kredytowania podmiotów powiązanych z bankiem, wyznaczanie limitów ostrożnościowych ograniczających narażenie banku wobec pojedynczych kredytobiorców oraz grup powiązanych ze sobą dłużników banku.

Polskie banki rozszerzają swoją działalność także poza granice naszego państwa. Dlatego tak duże znaczenie powinny one przywiązywać do *jednastej zasady bazylejskiej*, mówiącej o monitorowaniu i kontroli ryzyka kraju. Łatwo jest bowiem ekspansywnie wejść na określony rynek i tam inwestować, za to o wiele trudniej jest się z niego wycofać. W szczególności gdy towarzyszą temu zawirowania polityczne, ekonomiczne, a co gorsza społeczne w kraju, który na pozór zapowiadał się takim obiecującym rynkiem do inwestycji. Dotyczy to także kredytowania firm prowadzących swe interesy poza granicami naszego państwa. Banki winny utrzymywać odpowiednie rezerwy, na wypadek kryzysów gospodarczych w poszczególnych państwach²⁷.

Nadzór wewnętrzny banku i proces „poznania swojego klienta”

Czternasta zasada bazylejska stwierdza, iż nadzorcy bankowi muszą określić, czy banki mają mechanizmy (systemy) kontroli wewnętrznej, które są adekwatne do charakteru i skali ich działalności. Do jej zadań należą czynności z zakresu kontroli legalności jak i prawidłowości działalności banku, a przede wszystkim ocena sprawozdań i informacji, dotyczących sytuacji finansowej banku. Zaletą nadzoru wewnętrznego jest bezspornie, zakres czasowy podejmowanych przez niego czynności. Podejmowane są one bowiem *ex ante*, w przeciwieństwie do czynności zewnętrznego nadzoru bankowego, który swe działania dokonuje *ex post*. Tym samym działalność banku sprawdzana jest jeszcze przed pojawieniem się problemów. Dlatego też kontrola wewnętrzna powinna stanowić zaplecze dla nadzoru zewnętrznego, i co więcej wspierać go w jego działaniach²⁸.

Polski ustawodawca, docenił także konieczność istnienia kontroli wewnętrznej banków, umieszczając w polskim prawie bankowym następujący artykuł, cyt.:

„Art. 9. W bankach działa kontrola wewnętrzna, która sprawdza legalność i prawidłowość działalności prowadzonej przez bank oraz prawidłowość i rzetelność składanych sprawozdań i informacji”.

²⁷ Jako przykład podać można kryzys rosyjski, kiedy to duża część polskich firm poniosła straty, a których konsekwencje odczuł polski system bankowy.

²⁸ D. Daniluk, *Regulacje i nadzór bankowy w Polsce*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 1996, s. 181 i n.

Zapis ten ustanawia jedynie ogólny obowiązek prowadzenia w bankach działalności określanej mianem kontroli wewnętrznej²⁹. Bankowi pozostawiony został wybór wypracowania indywidualnego systemu kontroli wewnętrznej. Mimo tego istnieją pewne elementy, które winny pozostać jednakowe dla wszystkich banków. Należą do nich następujące cechy: kontrola powinna zostać wydzielonym oddziałem w strukturze banku, musi ona być niezależna, a także posiadać konsekwentny podział praw i obowiązków dla podejmowanych przez nią działań. Na bieżąco powinna przeprowadzać identyfikację, tzw. słabych punktów oraz wskazywać potencjalne zagrożenia i formułować ewentualne propozycje ich rozwiązywania³⁰.

Dla polskich bankowców pomocna może się okazać Rekomendacja H z dnia 1 grudnia 1999 r., opracowana przez Komisję Nadzoru Bankowego, a dotycząca kontroli wewnętrznej w banku. Komisja Nadzoru Bankowego proponuje w tejże rekomendacji budowanie sprawnego systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o pięć elementów, powoływanych przez Komitet Bazylejski. Są nimi:

- 1) kultura kontroli tj. nadzór ze strony kierownictwa i świadomość potrzeby kontroli,
- 2) poznanie i ocena ryzyka, w tym ustalenie akceptowalnego poziomu ryzyka,
- 3) działalność kontrolna i podział obowiązków,
- 4) informacja i komunikacja,
- 5) monitorowanie i korygowanie błędów.

Bank powinien posiadać adekwatne do podejmowanego ryzyka mechanizmy kontroli wewnętrznej. Celem jednostki kontrolnej jest badanie i ocena istniejącego w ramach banku systemu kontroli wewnętrznej oraz wykonywanie dla potrzeb zarządzania analiz i ocen, a także prezentowanie informacji dotyczących działalności, które objęte zostały kontrolą.

Polska ustawa bankowa przewiduje już na etapie licencjonowania, czynności które mają na celu stworzenie w przyszłości nadzoru wewnętrznego. I tak w art. 31 ust. 3 pkt. 4 tejże ustawy, zawarto regulacje dotyczące projektu statutu banku, który między innymi powinien określać zasady sprawowania kontroli wewnętrznej.

Przyjmuje się, iż nadzór wyposażony winien zostać w odpowiednie warunki techniczne oraz prawne, które pozwolą jemu wypełniać w sposób efektywny zadania przed nim postawione. I tak szacuje się, iż w banku struktura procentowa osób zajmujących się nadzorem powinna wynosić około 1,5% ogółu zatrudnionych w banku.

Kolejną ważną sprawą jest podporządkowanie nadzoru wewnętrznego odpowiednim organom banku. Z punktu widzenia niezależności i potrzeby wykonywania zadań kontrolnych w sposób obiektywny, nadzór wewnętrzny powinien zostać podporządkowany radzie nadzorczej banku (radzie banku). Warto w tym miejscu podkreślić, jak bardzo ważne zadania stoją przed tym organem. Jednym z nich jest zorganizowanie nadzoru i kontroli we-

²⁹ *Prawo bankowe – komentarz*, praca zbiorowa pod red. W. Góralczyka jr., Biblioteka Bankowca, Warszawa 1999, s. 32.

³⁰ C. Kosikowski, *Prawo publiczne gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999, s. 141.

wnątrzbankowej oraz postawienie jej na poziomie, który daje gwarancję skutecznego ich działania³¹.

Należy zgodzić się z poglądem Remigiusza W. Kaszubskiego, iż rada nadzorcza w obecnym stanie prawnym ma znacznie silniejsze środki oddziaływania na działalność banku niż państwowy nadzór. Przejawia się to głównie w szybkim dostępie do informacji i możliwości przedsięwzięcia działań, które podjęte w odpowiednim momencie zapobiegną powstaniu problemów finansowych banku³².

Tym samym rada nadzorcza jest dla zewnętrznego nadzoru bankowego naturalnym sojusznikiem w promowaniu stabilnej bankowości, choć zakresy działań tych organów nie są jednakowe³³.

Kolejnym problemem, na który Komitet Bazylejski zwraca uwagę w *piętnastej zasadzie* są zagadnienia dotyczące procedur „poznawania swojego klienta”.

Banki są instytucjami zaufania publicznego. Klienci banków powierzają im swe oszczędności w przekonaniu, że zostaną one zainwestowane tak aby przynosiły dodatkowy zysk. Dlatego bank powinien starać się nie utracić pokładanego w nim zaufania. Jedną z metod, które mają temu służyć jest potrzeba poznania swoich klientów. Ma to z jednej strony na celu poznanie ich potrzeb i oczekiwań wobec banku, z drugiej zaś zapobieganie współpracy banku (nawet niezamierzonej) ze światem przestępczym. Powoduje to potrzebę wdrożenia w systemie bankowym odpowiednich procedur, włączając w to ściśle zasady polityki – „poznaj swojego klienta”, celem uniknięcia „wmieszania się” w system bankowy świata przestępczego, który w bankach upatruje najlepsze narzędzie do przeprowadzania transakcji zwanych „praniem brudnych pieniędzy”. Według agencji *Financial Action Task Force on Money Laundering* (FATF, Grupa Robocza ds. Prania Brudnych Pieniędzy), co roku na świecie „pierze się” około 300 - 500 miliardów dolarów, pochodzących tylko z samego handlu narkotykami. Włączenie do tego jeszcze innych form działalności przestępczej podwaja wymienioną wyżej kwotę. Dlatego tak ważna jest odpowiednia identyfikacja klientów, przechowywanie odpowiedniej dokumentacji, wykazywanie skrupulatności w wykrywaniu i informowaniu o podejrzanych transakcjach.

W polskim prawie bankowym w art. 106 zobowiązano banki do przeciwdziałania wykorzystywaniu ich działalności dla celów mających związek z przestępstwem w art. 299³⁴ ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny, lub w celu ukrycia działań przestępczych. Co więcej, bank zobowiązany jest do prowadzenia rejestru wpłat gotówkowych powyżej pewnej określonej kwoty. Niestety wymóg ten jest bardzo łatwo ominąć poprzez, na przykład, dokonanie kilku wpłat sum wartościowo mniejszych, od tych wymagających rejestracji i to do tego w kilku bankach jednocześ-

³¹ S. Kałużny, *Obowiązki kadry zarządzającej bankiem w zakresie kontroli i nadzoru*, „Bank i Kredyt” 1997, nr 1/2.

³² R. W. Kaszubski, *Nadzór właścicielski w banku*, „Przegląd Podatkowy” 1996, nr 1.

³³ E. Sleszyńska-Charewicz, *Oczekiwania nadzoru bankowego w stosunku do rad banku*, „Bank” 1995, nr 5, s. 16.

³⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 i Nr 128, poz. 840).

nie. Dlatego niezbędnym stało się uchwalenie ustawy, która przeciwdziałać będzie w sposób kompleksowy „praniu brudnych pieniędzy”³⁵. Proces legislacyjny jest obecnie w toku, jednak wszystko wskazuje na to, iż zakończy się on pomyślnie. Pozostaje jeszcze stworzenie kompleksowego systemu organów, które we współpracy z polskim nadzorem bankowym zapobiegałyby zjawiskom malwersacji finansowych, które na wielką skalę mogą zagrozić wypłacalności banków. To z kolei stanowi realne zagrożenie (zważywszy na sumę środków pieniężnych jakie wchodzą w grę) dla stabilności i bezpieczeństwa systemu finansowego państwa.

6. WNIOSKI

Sądzę, iż dużo już zostało zrobione aby dostosować funkcjonowanie polskiego nadzoru bankowego do zaleceń Komitetu Bazylejskiego. To jednak nie koniec pracy, bowiem rozwój gospodarki niesie ze sobą nowe rozwiązania i techniki, które z pewnością nie ominą także świata bankowości. To z kolei stanie się nowym wyzwaniem dla nadzorców bankowych państw świata, których zadaniem będzie jeszcze efektywniejsze strzeżenie bezpieczeństwa środków pieniężnych powierzonych bankom, a także opracowywanie nowych rozwiązań prawnych mających wspierać ów proces.

REALIZATION OF RECOMMENDATIONS OF THE BASEL COMMITTEE FOR THE SUPERVISION OF BANKING IN WHAT CONCERNS THE PROCESS OF CREATING AND FUNCTIONING OF A BANK IN POLISH LAW OF BANKING

S u m m a r y

Presently the Basel Committee for the Supervision of Banking is one of the most important international organizations to deal with the functioning of the world banking system. It is worthy to stress here the fact that, properly speaking, the Committee is not an international organization but rather an international initiative of the most developed countries of the world. What more is – the Committee enjoys high consideration from international financial spheres; the last mentioned are more and more inclined to take into their consideration the respective recommendations of the Committee in their own activities.

The guiding principles issuing from the Committee are aimed precisely at a harmonization of regulations on finances, and more especially – on the supervision of world banking. These principles are addressed first of all to the developing countries which intend to stabilize their own financial markets for consequently to increase a confidence of possible foreign investors. Because an effective and strong system of banking is of utmost importance for a national economy.

³⁵ Dokładne omówienie rozwiązań tego projektu znajdziemy w artykule R. Pisery, *Potężny antypracz*, „Businessman Magazine” 1999, nr 9, s. 60 - 62 oraz w artykule I. Lewandowskiej, *Tama dla brudnych pieniędzy* w „Rzeczpospolitej” z 13 października 2000 r., nr 240.

Also Poland belongs to this group of countries. Its system of banking is being modernized and ameliorated according to the best international standards which all are included, among others, in one of the most important documents of the Basel Committee, i.e. in „Basic principles of an effective supervision of banking”, as elaborated and published in 1997.

The present article is an effort to make a lecturer acquainted with the document just mentioned above – first of all in this part of it which concerns a process of creating and next functioning of a bank – as viewed from the point of view of Polish law on banking – together with a presentation of the extent of advancement of the course of this harmonization with international standards.